

ΑΦΑΝΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΙΟΦΡΟΝΕΣ ΣΟΦΟΙ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Α. ΜΠΟΥΡΝΙΑΣ

Ο Γρηγόριος Μπουρνιάς ἐγεννήθη εἰς τὴν Αἴγινα κατὰ νοέμβριον τοῦ 1833. Ἦτο υἱὸς τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἐπανάστασεως Ἀντωνίου Μπουρνιά, ὅστις μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς νήσου κατέφυγεν εἰς τὴν Αἴγινα. Ἐκεῖ λοιπὸν ὁ μικρὸς Γρηγόριος ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα, ἔπειτα δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ριζάρειον Σχολὴν, ὅπου τὴν μοίρησε σοφοῦ διδασκάλου, τοῦ Νεοφύτου Δούκα. Ἀπὸ νεαρωτάτης ἡλικίας ὁ Γρηγόριος Μπουρνιάς ἐπέδειξε καὶ ἀνέπτυξε βαθμυδὸν τὸν ἰδιότυπον ἐκείνου χαρακτῆρα, ὅστις διέκρινεν αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν ζωὴν του μέχρι τοῦ θανάτου του. Ἦτο δ' ὁ χαρακτὴρ οὗτος ἑνωσις ἀκορέστου φιλομαθείας καὶ φιλογνωστικῆς πρὸς ἀνυπόκριτον, βαθεῖαν μετριοφροσύνην, ἣτις ἔφερε τὸν αἰμυνηστον ἄνδρα, τὸν ἀληθῆ σοφόν,

τὸν ἀγαπῶντα τὴν ἔρευναν καθ' ἑαυτήν, τὸν ζητοῦντα τὴν ἀλήθειαν χάριν τῆς ἀληθείας, νὰ διαπράττῃ ἀληθῆ καθ' ἑαυτοῦ ἀδικήματα παρέχων εἰς ἄλλους ἀνυποκρίτως, ἀφελῶς καὶ ἀφιλοκερδῶς ἐτοιμούς τοὺς καρποὺς τῶν ἑαυτοῦ πόνων, ἀνοίγων εἰς ἄλλους νεωτέρους καὶ ἀπειροτέρους τὰς κατακλείστους τέως θύρας σπουδαίων ἱστορικῶν ζητημάτων, δυσεξιχνιάστων μυστηρίων τοῦ παρελθόντος.

Ὁ Γρηγόριος Μπουρνιάς ἠγάπησεν ἐξόχως τὰς ἱστορικὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς ἐρεῦνας, ἰδίᾳ τὰς νομισματικὰς. Ὡς νομισματογνώμονος ἐν γένει, ἰδίᾳ δὲ τῶν Ἀττικῶν νομισμάτων ὡς εἰδικοῦ γνώστου, ἐθεωρεῖτο αὐθεντικὴ ἡ γνώμη τοῦ Μπουρνιά. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ βιβλιοκρισίᾳ διεκρίνετο ὁ Γρ. Μπουρνιάς προκαλῶν τὸν θαυμασμὸν πάντων διὰ τὴν μοναδικὴν ἐμπειρίαν, ἣν ἐκέκτητο ὡς πρὸς τὴν ἐκτίμησιν τῶν πολυτίμων καὶ σπανίων βιβλίων, πρὸς δὲ τὴν διευκρίνισιν τῶν ἀρχαίων χειρογράφων, τῶν ὁποίων ἀμέσως καὶ μετὰ θαυμαστῆς εὐθυκρισίας προσδιώριζε τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον τῆς γραφῆς. Ἀκριβῶς δ' εἶπεῖν οὐδὲν ἀντικείμενον τῆς τε ἀρχαίας καὶ Βυζαντιακῆς τέχνης ἀναγόμενον εἰς τὴν πάτριον ἡμῶν ἱστορίαν διέφευγε τὴν βαθυνώμονα αὐτοῦ ἐξέτασιν καὶ λεπτομερῆ ἐξερεύνησιν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν ἱστοριοδίφην Μπουρνιάν, ἰδοὺ τί ἔγραψε περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ «Ἐστία» ἐξ ἀφορμῆς τοῦ θανάτου τοῦ ἀνὴρ προφανῶς γνωρίσας ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ ἐκτιμήσας τὸν ἄνδρα. «Διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Γρηγορίου Μπουρνιά αἱ Ἀθῆναι — αἱ πραγματικαὶ Ἀθῆναι τῶν παλαιῶν χρόνων — ἀπώλεσαν ἓνα τῶν ἀληθῶν φίλων καὶ θαυμαστῶν αὐτῶν. Δὲν ὑπάρχει μοναστήρι, μετόχι, ἐκκλησία, τῶν ὁποίων νὰ μὴ ἐγνώριζε τὴν ἱστορίαν, τὴν λεπτομερῆ ἱστορίαν μετὰ τῆς ἀκριβείας συγχρόνως. Αἱ Ἀθῆναι εἰς τὰ ὅμματα τοῦ παρίσταντο μὲ τὰ τεῖχη των τοῦ 1777, μὲ τὰς τότε συνοικίας των, μὲ τὰ τότε κέντρα των, μὲ τὰ σχολεῖα των, μὲ τὴν τότε ζωὴν των.

Μίαν ἡμέραν τὸν συνήντησε γωστὸς Ἀθηναιογνώστης εἰς παλαιὸν καὶ στενὸν δρομίσκον καὶ δεικνύων αὐτῷ τὰ λείψανα παλαιᾶς τουρκικῆς κρήνης, εἶπε :

— Νά, ἡ τελευταία βρῦση μας δὲν σοῦ φαίνεται ὅτι θ' ἀνοίξῃ ἡ πλαγινὴ θύρα καὶ θὰ προβάλλῃ...

— Ὁ Σολάκης, ἀπῆντήσεν ὁ Μπουρνιάς.

Καὶ πράγματι τοῦ ἀρχόντος Σολάκη ἦτο ἡ βρῦση ἐκείνη, τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὸν θρῆνον τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ τοπικοῦ ἐθνομάρτυρος Λύμπου.

Τὸ γέμον παλαιῶν εἰκόνων, ἀρχαίων μεσαιωνικῶν ἐπιγραφῶν,

τεμχίων ἀγγείων, παλαιῶν ἐγγράφων, παλαιῶν ἐκδόσεων, δωμάτιον τοῦ Μπουρνιᾶ πολλάκις ἐχρησίμευσεν ὡς μηχανεῖον πρὸς ἐπίλυσιν σκοτεινῶν ζητημάτων τῆς τοπικῆς τῶν Ἀθηνῶν ἱστορίας. Διὰ τοῦτο εἶπομεν ὅτι αἱ Ἀθῆναι ἀπώλεσαν ἓνα ἀληθῆ φίλον καὶ θαυμαστήν των.»

Καὶ ὁμως ὁ ἀληθὴς οὗτος σοφὸς ἔνεκα τῆς ὑπερβαλλούσης αὐτοῦ μετριοφροσύνης δὲν ἄφησεν εἰς ἡμᾶς δεῖγμά τι τῆς πολυμαθείας καὶ ἐρευνητικότητός του, μήτε ἀπλὴν μονογραφίαν ἢ διατριβήν, ἣτις καὶ τοιαύτη οὔσα θὰ ἦτο πολυτίμος. Οὕτω τὸ ὄνομα τοῦ Μπουρνιᾶ πρέπει νὰ ζητῇται εἰς τὰς σημειώσεις καὶ παραπομπὰς τῶν ἱστορικῶν ἔργων πλείστων συγγραφέων ἀποναμένων τὸν ἀναγκαστὴν ἔπαινον πρὸς τὸν Γρηγόριον Μπουρνιᾶν ἐπὶ ταῖς περὶ τῆς ἀπολυτοῦ πολυτιμίας συμβολαῖς. Ὁ Μπουρνιᾶς ἀπὸ τοῦ 1872 μέχρι τοῦ 1896 ἐχρημάτισε συμβολαιογράφος Ἀθηνῶν, παραχωρήσας ἔπειτα τὸ γραφεῖον αὐτοῦ εἰς τὸν υἱὸν κ. Ἀντώνιον Μπουρνιᾶν. Ὁ Γρηγόριος Μπουρνιᾶς ἱκανὰς δωρεὰς πρὸς τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον, περὶ ὧν αἱ κατ' ἔτος ἐκθέσεις τῶν πρυτάνεων μαρτυροῦσι, καὶ τὴν Χριστιανικὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρίαν εἶχε ποιήσῃ, ἰδίαν δὲ συλλογὴν νομισμάτων πρὸς τὸ Σερβικὸν νομισματικὸν Μουσεῖον. Ἦτο δὲ τετιμημένος διὰ τοῦ Ἀργυροῦ Σταυροῦ, ἔνεκα τῶν πρὸς τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον δωρεῶν του, καθὼς καὶ διὰ τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Ἀγίου Σάββα. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 17 Μαΐου 1904.

ΠΑΡΕΞΗΓΗΣΙΣ

Εἰς τὸ τρίμ.

Μία δεσποινὴς παρετήρησε πῶς κάποιος κομφενομένης λωποδύτης τῆς ἀρῆρσε τὸ πορτοφόλι πρὸ ὀλίγων στιγμῶν.

— Ὡς ἦν ἐσὼς αὐτὸς ὁ νέος ποῦ κατέθηκε πρὸ ὀλίγου, τῆς λέγει ἡ φίλη της. Μὰ πῶς; Δὲν τὸν κατάλαβες ὅταν ἔβαζε τὸ χέρι του;

— Κάτι ἐνόησα πράγματι· μὰ δὲν ἐφάνταζόμου πῶς ἦταν γιὰ τὸ πορτοφόλι....